

ITMS kód Projektu: 26140230002

ITMS kód Projektu: 26120130002

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

PROFESIJNÝ A KARIÉROVÝ RAST
pkrmpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

Európska únia
Európsky sociálny fond

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Prioritná os:	Prioritná os 2 – Ďalšie vzdelávanie ako nástroj rozvoja LZ Prioritná os 4 – Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť BSK
Opatrenie:	2.1 Podpora ďalšieho vzdelávania 4.2 Zvyšovanie konkurencieschopnosti Bratislavského kraja prostredníctvom rozvoja terciárneho a ďalšieho vzdelávania
Prijímateľ:	Metodicko-pedagogické centrum
Názov projektu:	Profesijný a kariérový rast pedagogických zamestnancov
Kód ITMS projektu:	26140230002, 26120130002
Aktivita:	2.2 Tvorba a akreditácia programov kontinuálneho vzdelávania PZ a OZ

Program kontinuálneho vzdelávania

Verbálna a neverbálna komunikácia vo vyučovacom procese

Mgr. Danka Kapucianová
generálna riaditeľka
Metodicko-pedagogické centrum, Bratislava

Názov vzdelávacieho programu: Verbálna a neverbálna komunikácia vo vyučovacom procese.

Zdôvodnenie vzdelávacieho programu:

Komunikácia je základným pilierom vyučovacej hodiny, pretože cieľená efektívna komunikácia skvalitňuje celý vyučovací proces, prispieva k lepšej recepcii poznatkov a k ich adekvátnemu využitiu v praktickom živote. V súčasnej školskej praxi sa preto kladie veľký dôraz na komunikačnú gramotnosť, ktorá sa má cieľavedome budovať a rozvíjať vo všetkých vyučovacích predmetoch s ohľadom na ich špecifické potreby. Učiteľ výrazným spôsobom modifikuje rozvíjanie personálnych a interpersonálnych komunikačných zručností žiakov, preto kurikulárna prestavba nášho školského systému v zmysle Štátneho vzdelávacieho programu (ISCED 2, ISCED 3) vyžaduje kvalitnú prípravu učiteľov základných a stredných škôl v oblasti komunikácie a komunikačných zručností. Základom koncepcie pedagogického dokumentu spájajúceho výkonový a obsahový štandard pre ISCED 2 a ISCED3 sa teda stávajú komunikačné jazykové kompetencie, pričom postupnosť rozvíjania komunikačných jazykových kompetencií je v právomoci učiteľa. Jazyk sa vníma ako potenciálny zdroj osobného a kultúrneho obohatenia človeka. Do popredia sa dostáva rozvíjanie komunikačných zručností: adekvátne komunikovať s prihliadnutím na komunikačnú situáciu, neverbálne sa vyjadrovať, chápať neverbálnu komunikáciu a verejne prezentovať a obhájiť vlastný názor. Dobré zvládnutie jazykového učiva a najmä komunikačných a kognitívnych kompetencií (spôsobilostí) sa považuje za východisko kvalitnejších výsledkov celého školského systému a následnej schopnosti žiakov uplatniť sa na trhu práce a v súkromnom živote. (Štátny vzdelávací program, ISCED 2, ISCED 3).

Predkladaný vzdelávací program ponúka možnosť zdokonaľiť a získať profesijné kompetencie pedagogických zamestnancov na štandardný výkon pedagogickej činnosti v oblasti komunikácie, verbálnej a neverbálnej, a komunikačných zručností vo vyučovacom procese.

Podnetom na vytvorenie vzdelávacieho programu boli aj závery a odporúčania získané z oficiálnych materiálov a štatistik Ministerstva školstva, Štátneho pedagogického ústavu a Ústavu informácií a prognóz školstva.

Štátna školská inšpekcia zistila viaceré nedostatky v oblasti komunikácie a komunikačných zručností: na hodinách mali žiaci problémy so súvislým prejavom, ich výpovede boli málo ucelené, niekedy len jednoslovné; metódy a formy práce, ktoré učitelia použili, náležite nestimulovali rozvíjanie komunikačných kompetencií žiakov; učitelia uprednostňovali vlastný verbálny prejav pred premyslene kladenými otázkami, ktoré by podnecovali žiakov k obsažnejším výpovediam; žiaci nevedeli spontánne reagovať, nevedeli sa adekvátne vyjadrovať, nezapájali sa do diskusie, nevedeli ucelene sformulovať a vyjadriť svoj názor; komunikačné zručnosti žiakov boli na priemernej a málo vyhovujúcej úrovni.

Štátna školská inšpekcia odporúča venovať pozornosť vzdelávaniu učiteľov v oblasti rozvoja efektívnej komunikácie a komunikačných zručností. Zdôrazňuje, aby učitelia prostredníctvom cieľeného dialógu stimulovali žiakov na prezentovanie ich hodnotových postojov a posilňovali výchovnú funkciu školy (Správa o stave rozvíjania čitateľskej gramotnosti na 2. stupni v základných školách v SR v školskom roku 2013/2014, Správa o stave rozvíjania čitateľskej gramotnosti na gymnáziu a strednej odbornej škole v SR v školskom roku 2013/2014, www.ssiba.sk).

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky v Pedagogicko-organizačných pokynoch na školský rok 2014/2015 taktiež odporúča voliť účinné vzdelávacie stratégie na rozvíjanie komunikatívnych kompetencií žiakov, kľásť dôraz na rozvíjanie jazykového prejavu a schopnosti argumentovať (Pedagogicko-organizačné pokyny na školský rok 2014/2015, s. 8).

Vzdelávací program reflektuje všetky zistené skutočnosti a ponúka pedagogickým zamestnancom aktualizáciu ich profesijných zručností v oblasti verbálnej a neverbálnej komunikácia a komunikačných zručností.

Druh kontinuálneho vzdelávania:

Aktualizačné vzdelávanie

Forma kontinuálneho vzdelávania:

Kombinovaná – prezenčná a dištančná

Ciele vzdelávacieho programu:

Hlavný cieľ:

Aktualizovať a rozšíriť profesijné kompetencie učiteľa potrebné na realizovanie vyučovacieho procesu, v ktorom sa majú rozvíjať kľúčové kompetencie žiakov v oblasti komunikácie a komunikačných zručností.

Špecifické ciele:

- Rozšíriť poznatky z oblasti verbálnej a neverbálnej komunikácie, z oblasti interného a externého systému komunikácie a získať komunikačné zručnosti, ktoré skvalitňujú vyučovací proces.
- Rozvíjať spôsobilosť adekvátne komunikovať v kontexte komunikačnej situácie.
- Rozvíjať zručnosť vybrať a použiť vhodné komunikačné metódy a techniky podporujúce efektívnu komunikáciu, stimulujúce komunikačné skúsenosti a rozvíjajúce komunikačné zručnosti.
- Rozšíriť znalosti o vhodnosti/nevhodnosti využitia prostriedkov neverbálnej komunikácie v školskej praxi v interakcii učiteľ – žiak.
- Rozvíjať spôsobilosť identifikovať a eliminovať komunikačné zlozvyky.
- Prehĺbiť schopnosť aplikovať poznatky z oblasti interpersonálnej a intrapersonálnej komunikácie pri realizácii vyučovacieho procesu: pri riešení problémových situácií, pri odstraňovaní komunikačných bariér, pri identifikovaní postojov a vzťahov v školskej komunikácii.
- Prehĺbiť schopnosť zhodnotiť svoje postupy v oblasti komunikačných zručností.

Obsah vzdelávacieho programu:

Tematický celok 1 Komunikačný proces v školskej praxi a jeho špecifiká.

Tematický celok 2 Verbálna komunikácia vo vyučovacom procese.

Tematický celok 3 Neverbálna komunikácia vo vyučovacom procese.

Tematický celok 4 Širokospektrálnosť komunikačného procesu.

Tematický celok 1 Komunikačný proces v školskej praxi a jeho špecifiká	Forma	Časový rozsah
A. Teoretická platforma Komunikačný proces a komunikačné modely, komunikačné kompetencie (1 h). Postoje a vzťahy v školskej komunikácii, interakcia učiteľ – žiak a jej špecifiká (1 h). Druhy komunikácie, interný a externý systém komunikácie (1 h). Komunikačné techniky, komunikačné bariéry (1 h).	prezenčná	4
B. Praktická platforma Praktické aktivity zamerané na komunikačné techniky a odstraňovanie komunikačných bariér – zážitkové učenie.	prezenčná	4
Dištančná forma, zadanie: Charakterizovať externý systém komunikácie (biofyziopsychologické faktory, socioedukačné znaky a kultúrne modely) vo vybranej triede, resp. societe. Výstup: Spracovanie externého systému komunikácie tabuľkovou formou. Formát A4, rozsah cca 2 normostrany.	dištančná	5
Tematický celok 2 Verbálna komunikácia vo vyučovacom procese		

<p>A. Jazyk a reč ako nástroj myslenia. Princípy a zásady efektívnej verbálnej komunikácie: kooperačný princíp, zdvorilostný princíp, princíp irónie; kompozičná výstavba komunikátu: princíp postupnosti, prehľadnosti, ekonómie a expresivity (1 h). Verbálna manipulácia a jazyková obrana (1 h). Kontextové modality verbálnej komunikácie (1 h). Verbálne komunikačné zlozvyky a ich eliminácia (1 h). Rozhovor: variabilita štýlov, komunikačné roly a rečové registre, spätná väzba (1 h).</p> <p>B. Praktická platforma. Praktický nácvik efektívnej verbálnej komunikácie: počúvanie, kladenie otázok, odpovede (3 h).</p> <p>Dištančná forma, zadanie: Charakterizovať interný systém komunikácie – verbálne prostriedky (lexikálne a gramatické) a komunikačné zlozvyky vo vybranej triede. Výstup: Spracovanie interného systému verbálnej komunikácie tabuľkovou formou. Formát A4, rozsah cca 2 normostrany.</p>	prezenčná	5
<p>Tematický celok 3 Neverbálna komunikácia vo vyučovacom procese</p>		
<p>A. Reč tela v školskej praxi. Explikácia jednotlivých prostriedkov neverbálnej komunikácie v školskej praxi: mimika (mikroexpresie tváre), gestika, posturika, proxemika, kinetika, haptika, kolorika, fonika, olfaktorika, vizika (2 h). Telesné signály a ich interpretácia (2 h). Vhodnosť/nevhodnosť využitia prostriedkov neverbálnej komunikácie v edukačnom procese (1 h). Empatia v komunikácii, vodcovstvo, nadradenosť – podradenosť, klamstvo, nervozita, stres (3h).</p> <p>B. Praktická platforma. Analýza modelových situácií zo školskej praxe zameraných na neverbálnu komunikáciu – zážitkové učenie (8 h).</p> <p>Dištančná forma, zadanie: Charakterizovať vhodnosť/nevhodnosť využitia prostriedkov neverbálnej komunikácie v školskej praxi (osobnú skúsenosť) v interakcii učiteľ – žiak. Výstup: Spracovanie vlastných pedagogických skúseností a poznatkov do komparačnej tabuľky: vhodnosť/nevhodnosť využitia prostriedkov neverbálnej komunikácie v edukačnom procese z pozície učiteľa (vo vzťahu učiteľ – žiak) a z pozície žiaka (vo vzťahu žiak – učiteľ). Formát A4, rozsah cca 2 normostrany.</p>	prezenčná	8
<p>Dištančná forma, zadanie: Charakterizovať vhodnosť/nevhodnosť využitia prostriedkov neverbálnej komunikácie v školskej praxi (osobnú skúsenosť) v interakcii učiteľ – žiak. Výstup: Spracovanie vlastných pedagogických skúseností a poznatkov do komparačnej tabuľky: vhodnosť/nevhodnosť využitia prostriedkov neverbálnej komunikácie v edukačnom procese z pozície učiteľa (vo vzťahu učiteľ – žiak) a z pozície žiaka (vo vzťahu žiak – učiteľ). Formát A4, rozsah cca 2 normostrany.</p>	dištančná	5
<p>Tematický celok 4 Širokospektrálnosť komunikačného procesu</p>		
<p>A. Interpersonálna a intrapersonálna komunikácia. Techniky sebaaprezentácie (2 h).</p>	prezenčná	4

Variácie komunikačných rolí ako výrazový prostriedok v školskej praxi (1 h). Interpretácia mechanizmu spätnej väzby (1 h). B. Praktická platforma. Praktický nácvik jednotlivých druhov komunikácie: asertívna, empatická, sugestívna a i.(2 h). Praktické aktivity zamerané na zvládnutie, resp. eliminovanie nervozity, stresu, neistoty (2 h).	prezenčná	4
Dištančná forma, zadanie: Vytvoriť dve modelové komunikačné situácie na asertívnu a empatickú komunikáciu., uviesť ich špecifiká, verbálne a neverbálne prostriedky, mechanizmus spätnej väzby. Výstup: Vytvorené 2 modelové komunikačné situácie a ich analýza podľa požiadaviek. Formát A4, rozsah cca 2 - 3 normostrany.	dištančná	5
SPOLU hodín: 60		

Profil absolventa:

Absolvent vzdelávacieho programu **Verbálna a neverbálna komunikácia vo vyučovacom procese** má kompetencie aplikovať aktualizované poznatky z oblasti verbálnej a neverbálnej komunikácie a získané komunikačné zručnosti do vyučovacieho procesu; vie aplikovať poznatky z oblasti interpersonálnej a intrapersonálnej komunikácie pri realizácii vyučovacieho procesu: pri riešení problémových situácií, pri odstraňovaní komunikačných bariér, pri identifikovaní postojov a vzťahov v školskej komunikácii; vie vybrať a použiť vhodné komunikačné metódy a techniky podporujúce efektívnu komunikáciu žiakov; vie stimulovať a rozvíjať komunikačné zručnosti žiakov; vie identifikovať a eliminovať komunikačné zlovyky.

Rozsah vzdelávacieho programu:

Celkom 60 hodín, z toho 40 hodín prezenčne a 20 hodín dištančne.

Trvanie vzdelávacieho programu: najviac 10 mesiacov

Bližšie určená kategória, podkategória pedagogických zamestnancov alebo odborných zamestnancov; kariérový stupeň, kariérová pozícia:

Kategória pedagogických zamestnancov:

učiteľ

Podkategórie pedagogických zamestnancov:

- učiteľ pre nižšie stredné vzdelávanie (učiteľ druhého stupňa základnej školy),
- učiteľ pre nižšie stredné odborné vzdelávanie, stredné odborné vzdelávanie, úplné stredné všeobecné vzdelávanie, úplné stredné odborné vzdelávanie a učiteľ pre vyššie odborné vzdelávanie (učiteľ strednej školy,
- učiteľ pre kontinuálne vzdelávanie.

Kariérový stupeň:

- samostatný pedagogický zamestnanec,
- pedagogický zamestnanec s prvou atestáciou,

ITMS kód Projektu: 26140230002

ITMS kód Projektu: 26120130002

- pedagogický zamestnanec s druhou atestáciou.

Kariérová pozícia: -

Vyučovací predmet: -

Podmienky pre zaradenie uchádzačov:

Program kontinuálneho vzdelávania je určený pre pedagogického zamestnanca v kategórii učiteľ v uvedených podkategóriách, ktorý spĺňa kvalifikačné predpoklady v súlade s vyhláškou MŠVVaŠ SR č. 437/2009 Z. z. v znení neskorších predpisov a ktorý má absolvovaných aspoň šesť mesiacov pedagogickej činnosti (§ 35 ods. 9 zákona č. 317/2009 Z. z. v znení neskorších predpisov).

Spôsob prihlasovania: Písomná prihláška na kontinuálne vzdelávanie podpísaná uchádzačom.

Spôsob preukázania príslušnosti k cieľovej skupine:

Riaditeľ školy na prihláške potvrdzuje zaradenie pedagogického zamestnanca do kategórie, podkategórie a kariérového stupňa. Riaditeľovi školy potvrdzuje prihlášku zriaďovateľ.

Ak riaditeľ školy nepotvrdí zaradenie pedagogického zamestnanca do kategórie, podkategórie a kariérového stupňa, posúdi poskytovateľ oprávnenie na zaradenie pedagogického zamestnanca na základe príslušných dokumentov, ktoré pedagogický zamestnanec predloží poskytovateľovi.

Spôsob ukončovania vzdelávacieho programu:

Vzdelávací program sa ukončuje záverečnou prezentáciou pred účastníkmi vzdelávania a lektorom aktualizáčného vzdelávania.

Požiadavky na ukončovanie vzdelávacieho programu

1. Účasť najmenej 80 % z celkového rozsahu prezenčnej formy vzdelávania.
2. Splnenie a odovzdanie všetkých úloh z dištančnej formy vzdelávania.
3. Úspešné vykonanie záverečnej prezentácie pred účastníkmi vzdelávania a lektorom aktualizáčného vzdelávania. Predmetom záverečnej prezentácie bude koncepčné spracovanie a explikácia komunikačnej situácie vo výchovno-vzdelávacom procese s identifikovaním verbálnych a neverbálnych komunikačných prostriedkov a ich prípadných korekcií zameraných na efektívnu komunikáciu. Formát – prezentácia v MS PowerPoint, rozsah cca 12 - 15 snímok.

Personálne zabezpečenie

Garant vzdelávacieho programu: PhDr. Ingrid Nosková, PhD., učiteľka pre kontinuálne vzdelávanie s druhou atestáciou a s aprobáciou slovenský jazyk a literatúra, Metodicko-pedagogické centrum, regionálne pracovisko Banská Bystrica, Horná 97.

Garant spĺňa požiadavky § 43 ods. 4 a 5 zákona č. 317/2009 Z. z. v znení neskorších predpisov.

Lektori vzdelávacieho programu: Učiteľ pre kontinuálne vzdelávanie, vysokoškolský učiteľ, učiteľ s druhou atestáciou s aprobáciou slovenský jazyk a literatúra. Lektori musia spĺňať podmienky Čl. 2 bodu 12 Smernice 18/2009-R.

Finančné, materiálne, technické a informačné zabezpečenie:

Financovanie vzdelávacieho programu:

ITMS kód Projektu: 26140230002

ITMS kód Projektu: 26120130002

Náklady spojené so vzdelávaním budú financované z národného projektu Profesionálny a kariérový rast pedagogických zamestnancov a prostriedkov rozpočtu MPC.

Cestovné náklady účastníka vzdelávania hradí vysielajúca organizácia, resp. účastník sám.

Materiálne zabezpečenie:

Prezentačné vybavenie (tabuľa, flipchartový papier, fixky).

Učebné zdroje (študijné texty, pracovné listy) k jednotlivým modulom a témam budú spracované garantom vzdelávania.

Literatúra k jednotlivým modulom a témam bude účastníkom odporúčaná lektormi vzdelávania.

Technické a informačné zabezpečenie:

Notebook, dataprojektor.

Návrh počtu kreditov:

Spolu 14 kreditov.

12 kreditov za rozsah vzdelávania a 2 kredity za spôsob ukončenia vzdelávania.